

N:o 34.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om tillägg till värnpligtslagen den 5 juni 1885, beträffande vapenöfning under år 1900 för utrönande af härens krigsberedskap; gifven Stockholms slott den 26 januari 1900.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga en så lydande:

L a g

om tillägg till värnpligtslagen den 5 juni 1885, beträffande vapenöfning under år 1900 för utrönande af härens krigsberedskap.

Häri genom förordnas, att oberoende af den tjenstgöring för utbildning, som åligger värnpliktig enligt § 27 värnpligtslagen, värnpliktig, som år 1900 tillhör beväringens första uppbåd vid de delar af hären, Konungen bestämmer, skall vara pliktig att under sagda år för vapenöfning, som afser utrönande af härens krigsberedskap, tjenstgöra under högst femton dagar, in- och utryckningstid till sådan öfning oberäknad; skolande i fråga om denna öfning för öfrigt gälla hvad i värnpligtslagen finnes stadgad angående värnpligtigs tjenstgöring under fredstid samt påföljd för uteblifvande från sådan tjenstgöring; och eger Konungen rörande befrielse från oförmälda öfning meddela de föreskrifter, som för rikets tjenst och det allmännas behof eller med hänsyn till särskilda förhållanden, såsom värnpligtigs vistelse utom riket

eller på större afstånd från vederbörande truppförbands mobiliseringsort, kunna finnas påkallade.

Öfriga för denna lags tillämpning erforderliga närmare bestämmelser meddelas jemväl af Konungen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

O S C A R.

Jesper Crusebjörn.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott
den 26 januari 1900.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN och
RESTADIUS.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Crusebjörn, yttrade
härefter:

»I mitt anförande till statsrådsprotokollet den 13 innevarande
januari om äskande af anslag för utförande under detta år af försöks-
mobilisering och dermed sammanhängande fälttjenstövningar vid de
delar af hären, Eders Kongl. Maj:t bestämmer, framhöll jag, bland
annat, att, enär beväringens första uppåd eller delar deraf icke kunde
på grund af gällande lagstiftning inkallas till sådan tienstgöring, som
vore i fråga, särskilda lagbestämmelser för ändamålet erfordrades.

Enligt gällande värnpligtslag kan nemligen inkallande af bevärin-
gens första uppåd eller större eller mindre delar deraf icke ega rum

annat än dels till öfning enligt § 27 värnpligtslagen och dels, enligt § 28 samma lag, »då rikets försvar det kräfver». Denna sistnämnda bestämmelse afser tydligen förhållanden, som påkalla *verklig* mobilisering; och skall en mobilisering med det ändamål, för hvilket jag i mitt förut angifna yttrande till statsrådsprotokollet redogjort, kunna företagas, måste alltså en lag stiftas, enligt hvilken det blir möjligt att till tjenstgöring inbeordra alla de beväringmän, som enligt fastställda mobiliseringsplaner beräknats skola ingå i de mobiliserande delarne af armén, och således äfven sådana beväringmän af första uppbådet, hvilka redan fullgjort sin fredstjenstgöring.

Vid tvenne föregående riksdagar, nemligen åren 1897 och 1899, hafva af Eders Kongl. Maj:ts förslag framstälts rörande anordnande af försöksmobilisering. Det förslag till lag, som uti ifrågavarande ämne förelades förstnämnda års Riksdag innehöll, bland annat, att hvad i § 31 värnpligtslagen stadgades rörande åttlydnad af påbud, hvarigenom värnpliktig inkallades till tjenstgöring vid utbrott af eller fara för krig, skulle ega tillämpning jemväl med afseende på inkallelse till den då föreslagna vapenöfningen. Enär emellertid dessa ordalag hade visat sig lemna rum för den missuppfattning, att dermed afsetts, att de från vapenöfningen uteblifne skulle straffas med straffarbete enligt §§ 60 och 61 strafflagen för krigsmagten, blef, för att undanrödja möjligheten af en dylik uppfattning, i det lagförslag, som förelades 1899 års Riksdag, hänvisningen till § 31 värnpligtslagen utesluten och i stället en bestämmelse intagen derom, att värnpliktig, som blifvit i vederbörlig ordning inkallad till vapenöfningen, men utan laga förfall uraktlåtit att inställa sig till densamma, skulle straffas såsom för olofligt undanhållande enligt § 68 strafflagen för krigsmagten. Det utskott inom Riksdagen, som hade att afgifva yttrande öfver detta Eders Kongl. Maj:ts förslag, ansåg sig böra ifrågasätta, huruvida icke högsta domstolens utlåtande bort inhemtas öfver sistberörda bestämmelse, hvarför utskottet, som dessutom fann den ifrågasatta straffbestämmelsen väl sträng, härtinnan ansåg sig hafva skäl att ställa sig tveksamt emot det framlagda förslaget, hvartill utskottet på i öfrigt anförda skäl afstyrkte bifall. I den vid nämnda betänkande fogade reservationen framhölls åter, att, — med hänsyn såväl till laglydigheten hos vårt folk som ock dertill, att sådan mobiliseringsöfning förut icke egt rum, och att således erfarenheten ej kunnat gifva vid handen nödvändigheten af strängare straff —, syntes det som om uteblifvande utan laga förfall ej behöfde beläggas med annan påföljd än böter. Stadgandet i § 41 mom. 3 värnpligtslagen

vore alltså här tillfyllest, hvadan den del af förslaget, som innehöll berörda straffbestämmelse och som föranledt utskottet till nämnda tvekan, borde kunna uteslutas. Riksdagens kamrar stannade emellertid vid frågans behandling i skiljaktiga beslut, hvadan framställningen om försöksmobilisering äfven då förföll.

Med hänsyn till hvad under sistlidet års Riksdag vid behandlingen af förslaget till lag uti ifrågavarande ämne förekommit, och då ofvan angifna skäl för den mening, att bötesstraff vore tillfyllest för åsidosättande af denna lags föreskrifter, synas mig antagliga, helst den uteblifne derjemte är underkastad hemtningsäfventyr och skyldig att ersätta all med hemtningen förenad kostnad, anser jag mig böra föreslå att för uteblifvande från mobiliseringsöfning må få gälla samma straff, som i värnpligtslagen finnes stadgadt för försummad inställelse vid annan tjenstgöring under fred eller böter.

I sitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet den 27 januari 1899 anförde statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet jemväl, att han till fullo insåg, huru ingripande i de enskildes borgerliga förhållanden den af honom föreslagna lagen i sin tillämpning komme att blifva, och att han till följd deraf ansåg sig böra föreslå en utväg, hvarigenom i vissa fall, t. ex. vid värnpligtiges vistelse utomlands eller å aflägsen ort, Konungen måtte kunna meddela befrielse från inställelse till tjenstgöringen; och afsåge det i lagförslaget införda stadgandet att »tjenstgöringen skulle ega rum enligt de närmare bestämmelser Konungen meddelade» jemväl rätten att från all inställelse fritaga värnpligtige, som skulle hafva synnerligt men af en inkallelse till deltagande i försöksmobiliseringen. I denna åsigt, såvidt angår behofvet af föreskrifter rörande vissa värnpligtiges frikallelse från tjenstgöring, instämmer jag i allo, men anser jag, att ett uttryckligt stadgande härom bör i lagen inflyta. Derjemte torde böra bestämmas, att Konungen, i likhet med hvad i § 8 värnpligtslagen rörande krigstid finnes stadgadt, eger meddela de föreskrifter om inskrifne värnpligtiges befrielse från tjenstgöring, som för rikets tjenst och det allmännas behof finnas vara påkallade. I lagen torde vidare böra intagas samma bestämmelse, som i värnpligtslagen § 50, nemligen att de för lagens tillämpning i öfrigt erforderliga närmare föreskrifter meddelas af Konungen.

Med framhållande slutligen af lämpligheten deraf att i lagens rubrik tydligt angifves, att densamma är att anse endast såsom ett för innevarande år gällande tillägg i värnpligtslagen, får jag, under

åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att antaga en så lydande

L a g

om tillägg till värnpligtslagen den 5 juni 1885, beträffande vapenöfning under år 1900 för utrönande af härens krigsberedskap.

Häri genom förordnas, att oberoende af den tjenstgöring för utbildning, som åligger värnpliktig enligt § 27 värnpligtslagen, värnpliktig, som år 1900 tillhör beväringens första uppbåd vid de delar af hären, Konungen bestämmer, skall vara pliktig att under sagda år för vapenöfning, som afser utrönande af härens krigsberedskap, tjenstgöra under högst femton dagar, in- och uttryckningstid till sådan öfning oberäknad; skolande i fråga om denna öfning för öfrigt gälla hvad i värnpligtslagen finnes stadgadt angående värnpligtigs tjenstgöring under fredstid samt påföljd för uteblifvande från sådan tjenstgöring; och eger Konungen rörande befrielse från oförmälda öfning meddela de föreskrifter, som för rikets tjenst och det allmännas behof eller med hänsyn till särskilda förhållanden, såsom värnpligtigs vistelse utom riket eller på större afstånd från vederbörande truppförbands mobiliseringsort, kunna finnas påkallade.

Öfriga för denna lags tillämpning erforderliga närmare bestämmelser meddelas jemväl af Konungen.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, täcktes Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle proposition af den lydelse bilagan A till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

F. Lagerfelt.
